

митного та валютного регулювання міжнародних господарських зв'язків, надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності широкої самостійності згідно з міжнародною практикою.

Одночасно зовнішньоекономічна політика має відповідати національним інтересам держави, забезпечувати взаємну вигоду з іноземними партнерами, стимулювати конкуренцію між учасниками зовнішньоекономічної діяльності з метою підвищення якості продукції та послуг на українському ринку.

За умови приділення достатньої уваги вищеперерахованим заходам можна очікувати довготривалий позитивний ефект у сфері зовнішньоекономічних відносин України.

Джерела та література

1. Долішній М.І., Топіха В.І., Булюк В.В. Ринок продовольства України в аспектах СОТ. – Миколаїв: МДАУ, 2006. – 221 с.
2. Кандиба А.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. підруч. – К.: Аграрна наука, 2004. – 508 с.
3. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / М45 За ред. О.А. Кириченка. – К.: Знання, 2005. – 493 с.
4. Поболев І.В. Основные концепции внешнеэкономической политики Украины // Рождение рыночной экономики и среднего класса в Украине: Материалы, доклады, выступления на конференции 15–19 мая 1995 г.
5. Спиридонов ИЛ. Мировая экономика: Учеб. пособие для вузов. – М., 2001.

Ковалішин П.В.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ВЕНЧУРНОЇ ІНДУСТРІЇ

Венчурне підприємництво – це ризикова діяльність, у процесі якої створюються і впроваджуються у виробництво нові товари, технології, послуги. Це поєднання двох видів підприємництва: фінансового та інноваційного. В усьому світі венчурний капітал представлений двома секторами: формальним і неформальним. У формальному секторі переважають спеціалізовані венчурні компанії, що управляють венчурними фондами. За організаційно-правовою формою вони є товариствами, що поєднують ресурси ряду інвесторів: приватних і державних пенсійних фондів (у Європі на них доводиться понад 50% всіх інвестицій венчурного капіталу), благодійних фондів, корпорацій, приватних осіб і самих венчурних капіталістів - власників венчурних компаній. Крім спеціалізованих інвесторів, учасниками формального сектора часто виступають створені для цих завдань підрозділи або дочірні підприємства комерційних банків або не фінансових промислових корпорацій, а також державні інвестиційні програми.

На протипагу формальному сектору неформальна сфера ринку венчурного капіталу представлена винятково приватними інвесторами, яких прийнято називати «бізнес-ангелами». «Бізнес-ангели» - це, як правило, вдалі підприємці, високооплачувані фахівці (бухгалтери, консультанти, юристи), що займають вищі посади у великих компаніях. Неформальні інвестори мають значні фінансові заощадження, отримані завдяки напруженій праці. Багато коли «ангели» інвестують прямо в нові й зростаючі фірми, входячи до складу синдикату, що поєднує друзів і партнерів по бізнесу, а також членів їхніх родин. Причому їхня ринкова доля просто величезна: у США й Західній Європі обсяг венчурних інвестицій неформального сектора в кілька разів перевищує обсяг аналогічних інвестицій формального сектора.

Формальний і неформальний сектори відіграють взаємодоповнюючу роль. Інвестиції неформального сектора особливо важливі на ранніх стадіях розвитку фірм, коли вони мають потребу в «посівному капіталі» для розробки концепції продукту й дослідного зразка, у той час як формальний сектор більше активний на стадії швидкого росту, коли потрібні кошти на розширення виробництва й збільшення обсягу продажів.

Венчурне фінансування пов'язане з пайовими вкладеннями в акції, тобто з ризиком і біржовою грою.

Венчурний капіталіст вкладає свої кошти не безпосередньо в компанію, а в її акціонерний капітал, іншу частину якого становить інтелектуальна власність засновників нової компанії.

Інвестиції здійснюються в компанії, акції яких ще не котируються на фондовій біржі.

Венчурний капітал направляється в малі високотехнологічні компанії, орієнтовані на розробку й випуск нової наукомісткої продукції.

Аналіз поточної ситуації в сфері участі держави в розвитку венчурної індустрії дозволяє виявити ряд проблем:

1. Слабкість існуючої інфраструктури підтримки венчурного підприємництва, що повинна була б сприяти появі нових і розвитку існуючих малих і середніх технологічних інноваційних підприємств, здатних стати привабливим об'єктом для прямого (венчурного) інвестування:

- вона недостатньо інтегрована з існуючою інфраструктурою підтримки малого підприємництва;
- не охоплює істотну частину інфраструктурних сегментів: кадровий, інформаційний, консалтинговий;
- має недостатній масштаб для охоплення більшості суб'єктів венчурного підприємництва, особливо інноваційних компаній.

2. В українській венчурній індустрії поки слабка присутність національного капіталу, що був би важливим фактором привабливості української економіки для закордонних інвесторів;

3. Низька ліквідність венчурних інвестицій, значною мірою обумовлена недостатньою розвиненістю фондового ринку.

4. Слабкість економічних стимулів для залучення прямих інвестицій в підприємства високотехнологічного сектора, що забезпечують прийнятний ризик для венчурних інвесторів;

5. Питання, пов'язані з нормативно-правовим регулюванням формування фондів і процесу венчурного інвестування, вирішуються дуже повільно.

6. Залишається практично невирішеним завдання підтримки процесу створення й розвитку нових інноваційних компаній - потенційних об'єктів інвестицій.

7. Явно недостатні зусилля по становленню підприємницької культури, популярному висвітленню й методичній підтримці венчурного інвестування як щодо нового для України й перспективного виду інвестиційної діяльності.

Таким чином, перед державою стоїть завдання розробки ефективних форм участі в розвитку венчурної індустрії, з урахуванням, існуючого світового досвіду, українських умов.

У результаті ретельного аналізу світового досвіду венчурного бізнесу можливо сформулювати наступні принципи, якими доцільно керуватись при реалізації заходів державного стимулювання венчурного інвестування:

1. Державні заходи повинні намагатися ліквідувати недосконалість ринків або нестачу коштів, що є наслідком недоліків фінансової системи, що не дозволяє надавати капітал економічно життєздатним компаніям і проектам.

2. При розробці фінансових заходів варто враховувати характер і ступінь інвестиційних пільг: чи направляються вони у венчурні фонди або безпосередньо в малі підприємства, цільові стадії інвестування, фактори ризику, порівняння зі ставками доходів у приватному секторі, ступенем забезпечення компетентності посередників і впливу на приватний капітал.

3. Заходи підтримки венчурного інвестування повинні стимулювати інвестиції приватного сектора й створювати комерційно активний ринок.

Державні заходи повинні намагатися зміцнити приватний сектор венчурного капіталу. З розвитком приватних ринків, ці програми варто звертати.

4. До управління програмами державної підтримки повинен бути допущений приватний сектор. Хоча держава повинна контролювати виконання програми, її участь у прийнятті інвестиційних рішень варто звести до мінімуму.

5. Процедура подачі малим підприємством, інвестором або інвестиційною компанією заяви про надання пільг, повинна бути простою й прямою.

6. Венчурні підприємці, інвестори й компанії повинні знати про існування програм підтримки. Інформація про наявність венчурного капіталу повинна бути включена й використана різними державними програмами.

7. Програми підтримки венчурного капіталу повинні регулярно оцінюватися. Критерієм успішності, створених венчурних фондів або малих компаній є те наскільки вони можуть працювати на комерційній основі, тобто приносити прибуток.

8. Неприпустимо надмірне посилення ролі держави у винятково приватній сфері, якою є венчурне інвестування (наприклад, шляхом введення ліцензування й т.д.).

9. У венчурній індустрії не існує яких-небудь специфічних проблем, вирішення яких потребувало б прийняття спеціального закону. Існуючі проблеми в загальному цивільному, податковому й валютному законодавстві, які перешкоджають розвитку венчурної індустрії в Україні, повинні вирішуватися державою в рамках відповідних галузей права й уже існуючих законодавчих актів.

Для України, на наш погляд, американська модель венчурного бізнесу є найбільш прийнятною. Для неї характерним є високий рівень ризику, що відрізняє її від більш поширених механізмів підтримки бізнес-проектів, таких як, наприклад, інвестування в цінні папери або банківські кредити. Можна виділити три таких найбільш суттєві особливості, що відповідають завданням розвитку такого бізнесу в Україні:

1) Необхідні кошти можуть виділятися під перспективну ідею без гарантованого забезпечення власністю, збереженнями, або іншими активами підприємця. Якщо проект провалиться, максимум, на що може претендувати інвестор, це частина активів даної фірми, пропорційна його частці в зареєстрованому статутному фонді. Інвестор венчурного капіталу йде на розділення всієї відповідальності і фінансового ризику разом з підприємцем. Потреба в одержанні кредитів такого роду часто виникає у початківців або дрібних підприємців, винахідників, учених і інженерів, які намагаються самостійно реалізувати нові оригінальні і перспективні розробки. Дорога в комерційний банк для них часто закрыта через такі причини:

- багато комерційних проектів починають приносити прибуток не раніше ніж через 3-5 років, але в такому разі вони погіршують баланс банку;
- такі проекти пов'язані з дуже високим ступенем фінансового ризику;
- банки будуть обов'язково вимагати забезпечення застави або гарантій.

2) Має місце активна участь інвесторів в управлінні фінансуванням проектів на всіх етапах, починаючи з експертизи ідей підприємців і закінчуючи забезпеченням ліквідності акцій створеної фірми.

3) Венчурні фонди готові вкладати кошти в наукомістські розробки навіть тоді, коли існує висока ступінь невизначеності. Адаже саме тут приховано найбільший потенційний резерв одержання прибутку.

Інтерес інвестора полягає у тому, щоб отримати від своїх капіталовкладень прибуток, який буде суттєво вищим, ніж розміщення вільних фінансових коштів на банківських депозитах, або при їх вкладенні в державні цінні папери з фіксованим прибутком.

Джерела та література

1. Подсосонная Н. Зарубежный опыт венчурных инвестиций... – www.investproject.ru/rus/publ.html
2. Private equity performance remained positive, Unchanged. – www.sev.prnewswire.com/banking-financial-services.
3. Sleufer Piter, Leitinger Roland, «Framework For Venture Capital in The Accession Countries To The European Union», University of Applied Sciences «FN bfi Wien», Austria.
4. Бунчук М. Роль венчурного капіталу в фінансуванні малого інноваційного бізнесу. – М., 1999.
5. Венчурний бізнес в Європі. Аналітичний обзор. – www.rvca.ru/rvf/rtf/2.rtf
6. www.nsf.gov/sbe/srs/issuebrf
7. www.staff.ncl.ac.uk
8. www.statistics.gov.uk/StatBase/tsdataset
9. Lawrence M. Rausch. Venture capital investment trends in the United States and Europe. – National Science foundation. – Directorate for Social, Behavioral and Economic Sciences. – October 16, 1998. – www.nsf.gov/sbe/srs/issuebrf/sib99303.htm

Лагодієнко В.В.**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НА ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ**

Постановка проблеми. Агропромислове виробництво відіграє важливу роль у більшості країн світу. Адже саме воно виконує важливу суспільну функцію – забезпечує населення продуктами харчування. Більшість з них відносяться до товарів широкого споживання, від забезпечення якими та якості яких залежать фізичне здоров'я населення, що дуже важливо для збереження і покращання його генофонду, забезпечення хоча б простого відтворення. Дуже гостро ця проблема постала і в Україні, де в останні роки поглиблюються процеси депопуляції населення.

На сучасному етапі розробка концепції продовольчої безпеки і першочергових напрямків насичення продовольчого ринку є невідкладним, і першочерговим завданням розвитку агропромислового виробництва.

Стан вивчення проблеми. Суттєвий внесок в економічну теорію з питань регіонального розвитку агропромислового виробництва зробили українські вчені: П.П. Борщевський, П.І. Гайдуцький, Б.М. Данилишин, М.І. Долишній, О.М. Онищенко, І.І. Лукінов, П.Т. Саблук, В.Ф. Семенов, Д.М. Стеченко, В.В. Юричишина та інших. та ін.

Проте значна частина питань, пов'язаних із дослідженням теоретико-методологічних принципів регіонального розвитку агропромислового виробництва ще залишається не розкритою або потребує вдосконалення та поглиблених досліджень.

Завдання і методика досліджень. Мета досліджень полягає у визначенні теоретико-методологічних принципів розвитку регіонального агропромислового виробництва на продовольчому ринку. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання і системний підхід до вивчення економічних процесів; монографічний; законодавчі, нормативно-правові акти.

Результати досліджень. Підвищення конкурентноздатності й ефективності агропромислового виробництва потребує дій в наступних напрямках:

- поліпшення ринкового середовища, створення в сільському господарстві й рівних з іншими галузями умов одержання ринкових доходів шляхом:
  - здійснення програм регулювання основних агропродуктових ринків (зерна, м'яса, цукру), що включають державні закупівельні й торговельні інтервенції, митне регулювання;
  - розвитку ринкової інфраструктури (товаропровідних мереж оптових ринків, бірж), усунення адміністративних бар'єрів у торгівлі, поліпшення інформаційного забезпечення агропромислового виробництва, включаючи формування інформаційно-телекомунікаційної системи, автоматизованої інформаційної системи Міністерства аграрної політики, геоінформаційної системи, системи інформації про ринок;
  - захисту конкуренції, включаючи антимонопольне законодавство й правозастосування (у тому числі відносно природних монополій);
  - стимулювання процесу формування економічно активних суб'єктів бізнесу за рахунок:
  - зниження впливу коливань ринкової кон'юнктури на поведінку економічних суб'єктів (зміна правил і механізмів державної підтримки сільського господарства, розвиток сільськогосподарського страхування);
  - фінансового оздоровлення сільськогосподарських організацій;
  - удосконалювання механізмів злиття і поглинання із метою переходу активів найбільш активним користувачам і власникам;
  - підтримки малого й середнього агробізнесу;
  - розвитку вертикальної сільськогосподарської кооперації;
  - розвитку ресурсного потенціалу (кадри, техніка, земля, біологічні ресурси), подолання технологічної відсталості агропромислового виробництва, що вимагає реалізації ряду спеціальних цільових програм;
  - формування кадрового потенціалу на основі вдосконалення вищої й середньої спеціальної сільськогосподарської освіти й створення умов для закріплення кваліфікованих кадрів (особливо